

РАЙОНА ЗВЕНОГ КАДРМУДАР БАТЛХМН

Экц парторганизацин кедг кесг көдлмшин нег эрки чинртä халхнь — кадрмудиг йилгьдэж авч, чикär көдлмшиг орулдж, сургьмдж өглгьн мөн. Эн төр кезäд болв чиги эрки чинрэн гееш.

Кадрла көдлмшиг келгьнä эрки чинртä аныгнь — района звено болджана. Юньгад гихлä, эдл-ахун гардмджин цуг хаалгьн районд ирдж хамцулгада, партийн цуг зааврмудиг болч мана цуг экономическ зураг күцäлгьн энд йилгьгднä.

Западн района партийн организац, экономик бөдлүүлгьнä нань чиги эрки төрмүд күцäлгьнлä зерглүлдж, кадрмуд бөдлгьнлä төрмүд бас хагьлджана. Кадрмуд йилгьдэж авч, теднд сургьмдж өглгьн цуг-зуурин биш, тасрха угагьар кедг, ик гидг джаныгьрта олн халхаснь хäläx, күн болгьн шишлнь кех көдлмшлä, бääрн газрин таалма сäänär иршүүлдж хäläx төр гидж тоолнавдн.

Цөбкн джил урд, Западн района партийн организац, партин тууджлгч шииндрмүд күцäдэж, селәнä эдл-аху хоцрдж йовхиг уурулхин төлä ноолда эклхлärн, гардачрин зäрсень эн төрт чидл күрч чадшгог бидн медäд, колхозмудар болн совхозмудар шин цагин бääдлг болн неквриг меддж чадлго бääх улс, эс гидж нам медхär чиги эс седджäh улс бääхинь ончлад, КПСС-н района комитет, колхозмуд болн совхозмуд гардлгьна көдлмшиг кехд эврәннь шумгьтагьн сäänär үзүлсч улсит зөрмгär бөдлүлдж тавлгьнä хаалгьд орла.

1950 джилäс авн бидн колхозин гардачнриг, түрүн болдж тегäд, ахлачнриг күчлгьнлä көдлмш икär шундж кевдн. Колхозд сән ахлач бääхлä, колхозникүдин селвгүдиг эн сäänär соньсад, колхозин экономикаг сäänär меддж авад, кеджäh көдлмшän ахр болзгин дунд ясрулад, эдл-ахугьн нүүрлчнрин зергäнд гаргьдэж чадхмн. Сән медрлгä, бөдлвртä улс шүүдэж авад, колхозмудар йовуллгьн бидн 1950 джилäс авн эклвдн. Тиигдэж «Пролетарская победа» колхозин ахлачд, урдн райсохозин ахлач бääсн үр Дедов Ф. И., селәнä эдл-ахун района аныгин заведующ бääсн үр Рошин Н. И. бас колхозин ахлачд илгäгдлä. Ур Рошин гардджах колхоз урдн гурвн колхоз бääсн, тедн цугьар негдсн бийн джилдэн нег сай шаху арелч, мөнгьнä ору олдг билä. Ода эн колхоз джилдэн 5 сай шар арелчгä ортa болн, эврәннь техниктä сäänär бөдлгдсн кадрмудта.

Района эдл-аху цугьар ах болн

дундин шишлнь сургьульта гардачнрta. Көдлмшт бөдлүлдж тавгдсн улс цугьар йоста гидг бүрдэгьчнрэн, зөрмг, седвартä гардачнр болдж бийлн үзүлцхäv. Тедн селәнä эгл күч-көлсчнрлä залгьлдагьн батлад, күцäh төрэн сäänär медäд, шин үүдсн, нүүрлч тоотиг олзлхар гүджнä. Теднä кесгинь көдлмшнь правительствин ачлгьгар темдггдв. Ур Дедов чадмг гардач төлädэн СССР-н Деед Советин депутатд сунгьгдв, Социалистическ Күч-көлснä Герой нерн энүнд зүүлгьдв. Ур Рошин Н. И. Хальмг АССР-н Деед Советин депутатд сунгьгдв. Тиигдэж, бääрн газрин келд äмтсäs 120 гар күн гардгч көдлмшт тавгдв.

Селәнä эдл-ахун көдлмшт колхозмудин бригадирмүдин болн совхозмудин аныгсн залачнрин нилчнь йир ик. Эн халхар КПСС-н райком ик гидг оньган өгнä, юньгад гихлä, эндкр бригад гисн урдк колхозла äдл, көдлмшин некврнь болн кемджань икär өсв. Ода 23 бригадир, фермсин залачнрин 95 процентнь агротехническ, эс гидж зоотехническ дундин медрлгä. «Пролетарская победа» колхозин бригадир үр Щербина болн Астанин, «Комсомолец» совхозас — үр Мисан, Сталинä пертä колхозас — үр Г. Д. Нимяшев, нань чиги үүрмүд района күч-көлсчнр дунд ик күндтäd тоолгднä.

Кадрмудар батлгьнä көдлмшиг сäänär келгьнä эрки чинртä түштнь — партийн организациг батлдж, производствин эрки чинртä ормст коммунистнриг болн комсомольцнриг тавдэж көдлгьн мөн.

Көдлмшт сäänär бийән үзүлсн багьнаста коммунистнриг йилгьдэж авч, эклц парторганизацин селгäтрмүдт тавхд КПСС-н райком ик оньг өгв. «Южный» совхозин партбюрон селгäтрт Л. Н. Немченко, «Комсомолец» совхозин коммунистнрин толгьачд Н. С. Сергеенко, «Пролетарская победа» колхозин партбюрон селгäтрт В. С. Антонов орулгдв.

Производствд көдлчнр шишлнь батрад, эврәннь чадмган гаргьдэж үзүлнä. Энүг тоолдж, коммунистнрин икнньнь производствин голлч газрт, йовдг болгьхин аргьн бидн икär хääджанävдн. Кемрджан КПСС-н ЦК-н сентябрьск (1953 дж) Пленум күртл мана района селәнä эдл-ахуд 105 коммунист көдлжäsн болхла, ода 296 коммунист бäänä.

Партийн организацд тоогьарн чиги, чинрärн чиги батрв. Кемрджан 1953 джил күртл мана районд хойрхн парт-организацд бюро бääсн болхла, ода эдл-ахун организацет цугьараднь бюро бäänä.

Мана көдлмшт бас өндг чиги гарчав. Гардгч көдлмшт тавгдсн улс мел цугьар теднд үзүлсн иткмджиг күцäдэж гидж келдж болшго. Зäрсинь көдлмшäsнь сулдхад, теднä ормд талдан чадмг улс тавх кертä болв. Кадрмудиг олар соляд бääси му болдмн болхла, бас көдлмшän эс кедж чаддэж асн күүг гардгч көдлмшт үлдәнä миснä мунь терүнäs тату бишинь бидн бас медджävдн.

Кадр йилгьдэж авхларн, эндү гаргьлго кехär зүткх кергтä, болв өндг орад одсн болхла, терүг нулго, зөрмгär чиклх кергтä. Улгүрнь нидн джил бидн Сталинä пертä колхозин парторганизацин селгäтр үр Евстратовиг, «Пролетарская победа» колхозин комплексн бригадин бригадир үр Джемгуровиг көдлмшäsнь сулдхвдн. «Комсомолец» совхозин 4-ч аныгин залач үр Пономарев, Чапаевин пертä совхозин 2-ч комплексн бригадин бригадир үр Доржинов, гардвр эс теткнд чадсндан, эн джил бас көдлмшäsн сулдхгдв.

Өдгä цагин бääдлд селәнä эдл-аху гардгч күн нүүрлч дамшлтиг дасдж, меддж, тархах зөвтä. Терүг кехин эрд, хамгин түрүн болдж района гардгч улс бийснь нүүрлч дамшлтиг сäänär меддж авцхах зөвтä. Нүүрлч колхозмудур экскурс кедж одлгьн бидн көдлмшини дамшлгдэн өргär орцулнавдн. Түрүн авгтан эн түрмшглä харгьад бääв, ода болхла энүг колхозмуд болн совхозмуд бийснь кецхәнä, эн туст заавр өгäд керг уга болв.

Колхозмудар болн совхозмудар экономическ конференцс кедгäд, тедн дээр эдл-ахун экономикагн туск, продукцид үниг кимдрүүлгьнä туск төрмүд хагьлгднä. Районд болхла экономическ семинар кегднä, терүнд специалистнр, партийн болн советс көдлчнр орлдж, медрлärн хувацна. Одах нег тиим семинар кегдв, дакад чиги даругьас нег тиим семинар кегдäд, терүн дээр колхозмудин болн совхозмудин газрин севообортин янз, үс өгдг малин шим-шүүсннь бөдлүүлгьнä туск төр хагьлгдхмн. Кадрмуд шүүдэж авч, чикär орминь олдж тавдэж, сургьмдж өглгьгär кегдсн көдлмшин ашиг дилгьлärн, колхозин продукци бөдлүллгьгär район му биш үзмдж күцсиг темдглх кергтä.

КПСС-н XXI хург селәнä эдл-ахун көдлчнрин өмн тавсн төриг, кадрмудиг чикär шүүдэж авч, орминь олдж тавдэж, сургьмдж өглгьн угагьар хагьлхд күчр болхмн гидж бидн тоолджанавдн.

Я. СИНЧЕСКУЛ,

КПСС-н Западн райкомин селгäтр